

SØNDRE ØSTFOLD TINGRETT

Dok 2

Justisdepartementet
Sivilavdelingen
postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Sendes kun på e-post til: postmottak@jd.dep.no.

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	21-075891ADM-TSOS/THAL	28.05.2021

Høringssvar NOU 2020 : 14 Ny barnelov

Det vises til høringsbrev av 14. januar 2021 og departementets brev av 11. mars 2021, hvor tingretten er gitt utsatt høringsfrist til 1. juni 2021.

Utvalget har hatt et omfattende mandat, herunder å gjennomgå barns rettigheter, spesielt i et internasjonalt perspektiv, samt modernisering av barneloven både mht. språk, oppbygging og endrede samlivsmønstre med nye samlivsformer og familiestrukturer. Det følger av mandatet at det er et mål at flere saker med høyt konfliktnivå mellom foreldrene blir løst utenfor domstolene og at konfliktløsning i domstolene kan skje på et tidlig stadium. Vi kan imidlertid ikke se at det er foretatt noen nærmere drøfting på et overordnet plan av *hvorfor* foreldretvistene bør søkes løst utenfor domstolene. Det mener vi er en svakhet. På hvilket informasjonsgrunnlag bygger ønsket om å gå bort fra nåværende ordning? Får barna for liten plass i domstolsbehandlingen? Er nåværende ordning for kostnadskrevende eller er det forhold som saksbehandlingstid, andelen gjentatte søksmål, erfaring med at konfliktene eskalerer under domstolsbehandling eller annet som ligger til grunn? Når det foreslås en så betydelig endring i behandlingen av foreldretviser, burde en kunne forvente en overordnet vurdering av beveggrunnene.

Det er foreslått en rekke endringer. Søndre Østfold tingrett vil begrense sin høringsuttalelse til lovforslagets kapittel 11 «Handsaming av foreldretviser mm. i retten».

Utvalget foreslår at det stilles krav om 6 timer mekling i familievernet før en tvist kan bringes inn for domstolene. Familievernet kan tilby ytterligere 3 timer dersom mekleren finner at dette kan føre til enighet mellom partene, jf. lovforslagets § 10-2. Formålet med å øke antallet timer med pålagt mekling ved familievernkontoret er at en vesentlig andel av sakene med høykonflikt skal løses i familievernet, og uten domstolsbehandling.

Postadresse
Postboks 113, 1601 Fredrikstad

Sentralbord
69797700

Saksbehandler
Gro Beate Lie Kruse

Bankgiro
Ta kontakt med tingretten

Organisasjonsnummer
926722808

Kontoradresse
Gunnar Nilsens gate 23, Fredrikstad
Borgergata 10, Halden
Prins Christian Augusts plass 5, Moss
Sigvat Skalds gate 3, Sarpsborg

Telefaks

Telefon

Ekspedisjonstid
0800-1500

Internett/E-post
www.domstol.no/sondre-ostfold
sondre.ostfold.tingrett@domstol.no

Når en foreldretvist bringes inn for retten, skal hovedregelen være at saken avgjøres ved hovedforhandling uten saksforberedende møte, jf. § 11-11 første ledd. Det legges til grunn at det er lite meklingsrom igjen etter meklingen ved familievernet. Retten kan vise partene tilbake til mekling i familievernet eller tilby dem rettsmekling, jf. § 11-11 annet ledd. Bare der det er særlige grunner, kan retten innkalle partene til saksforberedende møte, jf. § 11-11 tredje ledd, og prøve ut midlertidige avtaler. Sakkyndig skal oppnevnes når det er nødvendig for å opplyse saken, jf. § 11-13.

Våre synspunkter

Søndre Østfold tingrett frykter at den foreslåtte endring i behandling av disse sakene ikke vil lede til noen nevneverdig reduksjon i antallet saker som kommer for domstolene eller at tvistene vil bli løst raskere. Foreldretvistene er komplekse, og de er som hovedregel ikke forsvarlig opplyst etter stevning og tilsvær. Partene har normalt et stort behov for advokatbistand. Det er som hovedregel nødvendig med oppnevning av sakkyndig for å ivareta de barnepsykologfaglige problemstillingene (barn i lojalitetskonflikt, hvordan barn påvirkes av langvarig og høy foreldrekonflikt, små barn, barn med spesielle behov) og for å opplyse sakene ytterligere gjennom undersøkelser og observasjoner.

Søndre Østfold tingrett er enig med utvalget i at det er uheldig dersom det er betydelige variasjoner i hvordan domstolene og dommerne behandler foreldretvister. Vi vil samtidig understreke at behandlingen av den enkelte sak vurderes konkret og etter sin egenart. Dette medfører nødvendigvis en variasjon i saksbehandlingen fra sak til sak, også hos den enkelte dommer; og ikke bare fra dommer til dommer eller domstol til domstol. Dette ligger i disse sakenes natur.

Vår erfaring er at det er nødvendig å oppnevne sakkyndig for å opplyse sakene i tilnærmet alle saker som kommer til tingretten, og at sakkyndig ikke oppnevnes uten at det vurderes som nødvendig. Fremfor alt er bruk av sakkyndig et viktig virkemiddel for at retten skal komme i meklingsposisjon overfor partene.

Når det gjelder bruk av saksforberedende møter, vurderes hensiktsmessigheten fra sak til sak. Det er lett i retrospektiv og etterpåkløskap å se at en sak raskere burde vært endret fra meklingsspor til hovedforhandling. Denne vurderingen kan være vanskelig i begynnelsen av en rettsprosess. Det er likevel nokså sjelden der vi i etterkant mener at forsøket på å mekle for å oppnå enighet burde vært oppgitt tidligere. Det berammes ikke saksforberedende møter i alle saker. I hovedtyngden av sakene forsøkes mekling, men det er også eksempler på at saker går rett til hovedforhandling. Vi er likevel ikke enig med utvalget i at det som hovedregel skal berammes hovedforhandling og ikke saksforberedende møte. Når utvalget anfører at bruken av saksforberedende møter bør reduseres for at sakene skal løses raskere, det vil si at foreldrene skal bli enige raskere, stiller vi oss undrende til forståelsen av hensikten med midlertidige avtaler og forsøksordninger. Gjennom prøveordninger kan partene få nye erfaringer med hverandre og barna, søke råd hos sakkyndig, den sakkyndige kan gjøre undersøkelser og foreta observasjoner, og etablering av kontakt og samvær med tilsyn mellom foreldre og barn kan prøves ut. Etter vårt syn er de saksforberedende møtene og prøveordningene som løper mellom disse møtene et svært viktig virkemiddel for å opplyse

sakene og gi partene nye erfaringer å bygge på, og dermed nettopp gi grunnlaget for senere enighet. Tiden som går er ikke nødvendigvis et onde, men en forutsetning for at robuste avtaler senere oppnås.

Vi mener derfor at lovutvalget går svært langt når det foreslås at det som hovedregel ikke skal være saksforberedende rettsmøter. En mellomløsning som kunne lovfestes er at det ikke skal være mer enn to saksforberedende rettsmøter, men med åpning for flere rettsmøter dersom det foreligger særlige grunner.

Søndre Østfold tingrett er enig i at antallet meklings timer ved familievernkontoret bør økes, og at det som hovedregel bør settes av mer enn én time til første meklings. Dette synes nødvendig for at det skal være en reell sjans for å oppnå enighet mellom foreldrene. I domstolene settes det normalt av tre timer til det første saksforberedende møtet. Erfaringen er at denne tiden er nødvendig for å få til midlertidige avtaler med dagens ordning. I de sakene hvor domstolene oppnår forlik i første saksforberedende møte, mener vi at enighet burde vært oppnådd i familievernet dersom det hadde vært meklet lenger. Dette gjelder imidlertid en svært begrenset andel av sakene.

Det er lett å være enig med utvalget i at det bør være et mål at sakene løses på et tidligst mulig stadium, med minst mulig konflikt og med barnets beste for øye gjennom hele konflikten. Det er også lett å være enig med utvalget i at langvarig og høy konflikt er skadelig for barn. Vår erfaring er like fullt at disse sakene trenger tid for å opplyses og modnes, og tid for at avtaler skal kunne prøves ut med en sakkyndig som tilgjengelig veileder. Prosessen som har utviklet seg og tiden som går til å behandle disse sakene, gir etter vår oppfatning ofte nettopp en positiv utvikling og et meklingsrom som er ønskelig for at det skal bli redusert konflikt, økt tillit, bedre kommunikasjon og økt fokus på barna. Dette gir igjen robuste og gode avtaler som ivaretar barnas behov. Det vises til den høye forliksprosenten i disse sakene pr. i dag, som ifølge utvalget utgjør rundt halvparten på landsbasis, og at kun 10 % av sakene kommer inn på nytt.

Vårt inntrykk er at mange av foreldrekonfliktene som bringes inn for tingretten gjelder eller påstås å gjelde vold, psykiatri, rus, ulikt styrkeforhold mellom partene, omsorgssvikt eller part(er) med rigide personlighetstrekk/personlighetsforstyrrelser. Dette er saker som sjelden er tilstrekkelig opplyst etter stevning og tilsvarende, men som krever innhenting av dokumenter fra barnevernet eller politiet, psykiatrien, fastlege, skole og barnehage. Saksforholdet må som hovedregel opplyses ytterligere, både hva gjelder foreldrenes fungering samt barnas fungering og behov. Foreldretvistene er tvister uten fri rådighet, hvor dommerne har en plikt til å sørge for at sakene blir forsvarlig opplyst. For å etterkomme dette vil vi ofte trenge bistand av en sakkyndig. Det vil i de aller fleste saker være en rekke påstander og problemstillinger som gjør det umulig å vurdere og ivareta hensynet til barnets beste, uten at saken er bredt opplyst.

Vi frykter at den foreslåtte endringen kan føre til at sakene ikke blir tilstrekkelig opplyst i familievernet, og at vurderingen av hva som er best for barnet derfor ikke ivaretas forsvarlig når avtaler landes. Et forskjellig styrkeforhold mellom foreldrene, eller den enes frykt for eller makt over den andre av foreldrene, kan også medføre at foreldrene uten bistand fra

advokat inngår avtaler som ikke er til barnets beste. Dette er et tankekors med tanke på barns rettsikkerhet og behov for vern.

Søndre Østfold tingrett har forståelse for at dagens behandling av foreldretvistene er kostbare, og at behandlingstiden oppleves som lang. Med innhenting av opplysninger, utprøving av avtaler og mekling, samt behovet for modning og/eller trygging hos partene, vil disse sakene ofte måtte ta tid. Vi frykter at et økt antall timer mekling i regi av familievernet ikke vil medføre særlig endring av antallet saker som kommer inn for tingrettene og at utvalget undervurderer kompleksiteten i sakene. Advokatene er etter vår mening viktige både for å realitetsorientere, informere og støtte partene, for å forberede og opplyse sakene, og for å holde fokus på relevante problemstillinger, barnets beste og fordelene ved enighet. Å begrense adgangen til advokatbistand, vil kunne medføre at sakene blir dårligere opplyst og at flere blir selvprosederende, med de utfordringer det innebærer for prosess, resultat og tidsbruk.

Vi vil advare mot en endring hvor man avviker alt som har vist seg å fungere godt når det gjelder spesiell tilrettelegging for foreldretvister i domstolene. Det er etter vår mening svært viktig at domstolene beholder muligheten til å gjøre bruk av de virkemidlene i dagens § 61 nr. 1 for å forlike de sakene som forlikes i dag, og som fortsatt bør forlikes i fremtiden.

Et ytterligere argument for i hovedtrekk å bevare dagens ordning er de rammene som domstolsbehandling innebærer. Fra sakkyndighold meddeles det at rettens rammer har en disiplinierende virkning som ofte kan være formålstjenlig for å oppnå forlik.

Vi er skeptiske til at lovforslaget vil medføre innsparinger. Dersom hovedforhandling berammes og sakkyndigutredning etter barneloven § 61 nr. 3 er nødvendig, vil det antakeligvis påløpe kostnader til sakkyndig og advokatbistand i samme eller større grad som om det gjennomføres to saksforberedende møter med parter, prosessfullmektiger og et begrenset mandat til sakkyndig. Vår antakelse er at lovforslaget vil medføre en betydelig økning av kostnadene i familievernet og omtrent den samme ressursbruken og kostnadene i domstolene.

Som påpekt innledningsvis, savner Søndre Østfold underlagsmateriale for det mandatet utvalget er gitt; hvorfor hypotesen er at de vanskeligste foreldretvistene vil bli behandlet raskere, rimeligere, mer skånsomt og bedre ved økt mekling i familievernet. Foreldretvistene er åpenbart kostbare for samfunnet pga. fri sakførsel, bruk av sakkyndige samt at de legger beslag på domstolsressurser og tar tid. Og det er helt sikkert mulig å forbedre behandlingen av disse sakene ved domstolene. Vår oppfatning er likevel at nettopp samspillet mellom dommer, sakkyndig, prosessfullmektiger og parter i disse sakene, de mulighetene som finnes etter barneloven § 61 nr. 1, den tiden vi avsetter og muligheten for å treffe avgjørelser, til sammen skaper en solid ramme og plattform for en samvittighetsfull og skikkelig behandling av disse sakene som ivaretar barnas rettigheter og foreldrene og samfunnets interesser i et lengre perspektiv.

Søndre Østfold tingrett mener at rettsmekling er mindre egnet i foreldretvistene. Det vises til sakenes egenart, og at en spesielt tilrettelagt prosess, som den nåværende, langt bedre ivaretar særtrekkene i disse sakene.

Søndre Østfold tingrett

Ragnhild Borgerud
sorenskriver

Inger-Marie Landfald
tingrettsdommer

